

Justitiedepartementet
Enheten för processrätt och
domstolsfrågor

Remissyttrande över Ds 2014:14, Genomförande av brottsofferdirektivet

Kriminalvården har, utifrån de intressen myndigheten har att beakta, inte något att erinra mot den föreslagna ändringen. Myndigheten noterar dock följande.

Uppdraget i promemorian har gått ut på att ta ställning till hur brottsofferdirektivet ska genomföras i svensk rätt. I uppdraget har ingått att analysera hur svensk rätt förhåller sig till direktivet och bedöma behovet av författningsändringar för att Sverige ska leva upp till sina åtaganden enligt direktivet. Någon bedömning av vad som i övrigt kan vara påkallat för att stärka brottsoffrens rättigheter och skyddsbehov har inte övervägts inom ramen för uppdraget. Kriminalvården anser att en sådan analys varit önskvärd. Utredningen konstaterar att Sverige i olika delar uppfyller direktivet utan författningsändringar eller andra åtgärder är inte synonymt med att brottsoffren idag erbjuds tillräckliga och ändamålsenliga insatser i form av skydd, stöd och vård. Kriminalvården ser ett behov av att samhällets resurser för att ge skydd, vård, stöd och medling utökas.

Kriminalvården noterar att brottsofferdirektivet innehåller en definition av begreppet brottsoffer och att det alltså saknas en legaldefinition av begreppet i svensk rätt. Kriminalvården är medveten om att det är en komplicerad fråga, som är svår att behandla inom ramen för en viss utredning men vill ändå betona betydelsen av att ta fram en legaldefinition av begreppet brottsoffer, inte minst för att underlätta samarbetet mellan myndigheter.

Av kapitel 4.4.2, "Aktörer som omfattas av direktivets tillämpningsområde", framgår att begreppet inte innefattar Kriminalvården. Kriminalvården ställer sig frågande inför denna avgränsning då Kriminalvården redan idag har en skyldighet att underrätta målsägande om en gripen, anhållen eller häktad person avviker (se vidare nedan). Kriminalvården kommer även ofta i kontakt med brottsoffer i andra sammanhang och har under senare år utvecklat och infört ett tydligare brottsofferperspektiv i samtliga delar av klientverksamheten. Arbetet innebär att faktorer kopplat till brottsoffren vägs in i riskbedömningar i samband med t.ex. besöks- och telefontillstånd, utevistelser och övervakning/föreskrifter. Enligt föreslagna bestämmelse, 14 c § första stycket förundersökningskungörelsen (1947:948) (FUK), ska en individuell skyddsbedömning göras så snart som möjligt för att fastställa målsägandens behov av särskilda åtgärder under förundersökningen och rättegången. Kriminalvården anser att det är önskvärt att Kriminalvården ges möjlighet att ta del av denna information för att bättre kunna värna brottsoffren i de åtgärder som vidtas inom ramen för Kriminalvårdens verksamhet. Kriminalvården ser därför att det kan finnas behov av en översyn av sekretessbestämmelser avseende samverkan mellan myndigheter.

Föreslagen lydelse av 13 c § FUK

Enligt föreslagen lydelse ska målsäganden underrättas om en gripen, anhållen eller häktad person avviker *eller om frihetsberövandet upphävs*, om det behövs. Enligt nuvarande lydelse ska målsäganden underrättas om en gripen, anhållen eller häktad person avviker. Det torde vara klart att det, i en händelse av att en intagen avviker, är den myndighet, i vilkens förvar den gripna, anhållna eller häktade befinner sig, som ansvarar för att målsäganden underrättas i enlighet med bestämmelsen. Kriminalvården ser emellertid ett behov av att förtydliga vilken myndighet det är som har ansvaret för att målsäganden underrättas då ett frihetsberövande istället hävs. Det är idag inte ovanligt att en frihetsberövad person befinner sig i ett förvar vars verksamhet bedrivs av en myndighet och att beslut om frihetsberövandets upphörande fattas av en annan myndighet.

Avseende formuleringen ”eller om frihetsberövandet *upphävs*” vill Kriminalvården även anföra följande. Idag saknas bestämmelser om underrättelse till målsägande då en gripen, anhållen eller häktad person avlider eller överlämnas till ett annat land. I promemorian (Ds 2014:14 s. 45) i framgår att ”bestämmelserna i direktivet ska tillämpas till dess att förfarandet avslutats, antingen genom lagakraftvunnet domstolsavgörande i frågan eller genom annat slutligt beslut som innebär att förundersökningen avslutas (jfr skäl 30)”. Bestämmelsen, med den föreslagna lydelsen, synes därmed inte innefatta någon rätt för målsägande att erhålla information om en gripen, anhållen eller häktad t.ex. avlider eller överlämnas till ett annat land, då frihetsberövandet i dessa fall inte upphävs genom något domstolsavgörande eller annat slutligt beslut.

Av skäl 30 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012 om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF, framgår att en hänvisning till ett ”avgörande” i samband med rätten till bl.a. information endast bör ses som en hänvisning till att någon befunnits skyldig eller icke skyldig, *eller att de straffrättsliga förfarandena avslutats på annat sätt*. Direktivet synes således öppna upp för att underrättelse ska ske även i situationer där de straffrättsliga förfarandena avslutas, *upphör*, på annat sätt. Enligt Kriminalvårdens mening är den händelse att en anhållen, gripen eller häktad person avlider eller överlämnas till ett annat land just en sådan situation. Om 13 c § FUK istället skulle formuleras som att målsägande ska underrättas om en gripen, anhållen eller häktad person avviker eller om frihetsberövandet på annat sätt upphör, skulle bestämmelsen inrymma även dessa situationer. Detta skulle, enligt Kriminalvårdens tolkning av skälen till direktivet, stå i bättre överensstämmelse med direktivets syfte att ge brottsoffer en starkare ställning i det straffrättsliga förfarandet.

Kriminalvården vill även erinra om att avsaknaden av rätten för en målsägande att erhålla information då en frihetsberövad avlider eller överlämnas till ett annat land gäller även då en intagen avtjänar straff. Enligt 35 § fängelseförordningens (2010:2010) och 27 § häktesförordningens (2010:2011) nuvarande lydelse så är det ingen rättighet för målsägande att tillfrågas om han eller hon vill bli informerad om en intagen som avtjänar straff avlider eller överlämnas till ett annat land. Det finns inte heller några andra bestämmelser som ger målsäganden denna rättighet. För att stärka brottsoffrens ställning genom hela rättskedjan ser Kriminalvården ett behov av att anpassa även fängelseförordningens och häktesförordningens bestämmelser till att omfatta situationer då en intagen som avtjänar straff avlider eller överlämnas till ett annat land.

Föreslagen bestämmelse, 5 b § första stycket FUK

Kriminalvården har även noterat att en målsäganden, enligt den föreslagna bestämmelsen 5 b § första stycket 2 FUK, under vissa förutsättningar ska kunna begära att förhör hålls av en person av samma kön som målsäganden. Kriminalvården anser att det skulle vara lämpligare om bestämmelsen gjordes ”könsneutral” och att målsäganden, under vissa förutsättningar, ges rätt att begära att förhör hålls av en person av ett visst kön, oaktat om denna person är av samma eller motsatt kön som målsäganden. Denna formulering torde även i ännu högre grad harmonisera med strävan mot likabehandling av människor oavsett könsidentitet eller könsuttryck.

I den slutliga handläggningen av detta ärende, som beslutats av generaldirektörens ställföreträdare, kriminalvårdsdirektör Elisabet Åbjörnsson Hollmark, har även enhetschefen Elisabeth Lager och verksjuristen Ida Forss (föredragande) deltagit.

Elisabet Åbjörnsson Hollmark

Ida Forss

Sändlista

Justitiedepartementet
Klientenheten
Region Väst